

Масик Р. І.,

*аспірант кафедри публічного управління та економіки
Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського
м. Київ, Україна*

РОЗВИТОК МЕХАНІЗМІВ НАЛЕЖНОГО ВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Демократичний шлях розвитку та нові євроінтеграційні можливості України актуалізували потребу трансформації системи державного управління. Метою змін є запровадження ефективної моделі публічного управління «Good Governance» (добре, справедливе, належне врядування). Розвиток механізмів належного врядування доцільно розглядати через призму реалізації основних засад та принципів концепції.

У вітчизняній науковій літературі відсутній єдиний погляд, щодо характеристики принципів належного врядування. Дослідник О. Мазур виокремлює вісім основних елементів, які визначають зміст і характер управлінської діяльності. А саме: участь (усі зацікавлені представники суспільства повинні бути поінформовані та організовані); верховенство права (неупереджене застосування законодавства у всіх сферах); прозорість (прийняття рішень відбувається за загальновідомими нормами з вільним доступом до всієї інформації); чутливість (у будь-яких діях та процесах необхідно враховувати потреби всіх зацікавлених сторін); орієнтація на консенсус (узгодження різних інтересів у суспільстві для досягнення згоди щодо важливих суспільних питань); рівноправність (залучення до вирішення питань добробуту всіх груп населення); результативність та ефективність (раціональне використання доступних ресурсів для задоволення потреб суспільства); підзвітність (регулярне здійснювати звітування про діяльність органу публічного управління перед суспільством) [2, с. 111].

Головні засади європейської моделі публічного управління у певній мірі реалізовані у сфері публічного управління України. Ґрунтовний аналіз стану їх впровадження здійснив Я. Журавель. На думку науковця, реалізація принципу участі потребує реорганізації усіх шляхів взаємодії державного апарату та громадських інститутів. Головною перешкодою на шляху втілення принципу верховенства права в Україні є високий рівень корупції. Ефективне застосування принципу прозорості передбачає удосконалення наявних механізмів, діюча законодавча база недосконала і потребує доопрацювання.

Перешкоди для впровадження та функціонування концепції «Good Governance» в Україні зумовлені такими суспільно-негативними явищами як бідність і недостатній рівень правової обізнаності населення [3, с. 35].

Зважаючи на все вищезазначене, приходимо висновку, що задля ефективної реалізації основних засад концепції належного врядування у вітчизняній управлінській практиці необхідно застосовувати нові підходи. Першочерговим є внесення у національне законодавство понять «належне врядування», «принципи належного врядування». Виокремимо наступні механізми впровадження європейської концепції «Good Governance» в управлінську сферу України: 1) реформування моделі взаємовідносин між державою та громадськістю; 2) подолання корупції в управлінському середовищі; 3) розвиток механізмів прозорості та відкритості органів публічної влади; 4) формування правової культури та компетентності громадян.

Взаємовідносини держави та громадськості визначаються змістом інформаційно-комунікативної діяльності. Односторонній характер комунікаційного процесу не сприяє досягненню ефективних показників у публічних відносинах. Влада використовує комунікативно-інформаційну сферу для реалізації власних інтересів. Мета та цілі діяльності визначають зміст суб'єкт-об'єктних відносин. Зворотній зв'язок, комунікативний діалог, інформаційна паритетність сторін є запорукою стабільного розвитку та непохитності соціальної системи. Взаємодія урядового та громадянського сектору, здатні організувати процес публічної політики і забезпечити реалізацію інтересів усіх груп суспільства [6, с. 14]. Дієвим інструментом налагодження взаємин і практичної реалізації принципів участі та прозорості є розвиток онлайн-сервісів з надання державних послуг (портал «Дія», кабінет платника податків, кабінет водія, сервіс цифрових підписів тощо).

Деструктивний і небезпечний чинник для беззастережного дотримання принципів верховенства права та справедливості у державному управлінні – корупція. Подолання цього негативного явища сприятиме гармонізації відносин між державою та громадянами, а відтак пришвидшить процес запровадження принципів належного врядування. Розв'язання окресленої проблеми вимагає здійснення низки заходів, зокрема забезпечення належного функціонування Єдиного державного реєстру декларацій, підвищення рівня доброчесності та відповідальності державних службовців, формування у громадській свідомості виключно негативного сприйняття будь-яких проявів корупції, забезпечення ефективної діяльності Державного бюро розслідувань (ДБР) та Національного агентства з розшуку та менеджменту активів (АРМА). Важливим є провадження публічними

інституціями змістовної комунікації, щодо перебігу та результатів антикорупційної діяльності.

Розвиток механізмів прозорості та відкритості органів публічної влади сприяє залученню громадськості до розгляду актуальних питань і є прямим інструментом формування демократії. Відкритість повинна бути пріоритетом в діяльності органів влади, місцевого самоврядування, посадових осіб різних рівнів. Це передбачає надання безперешкодного доступу до всього масиву інформації, що стосується державної політики, управлінських рішень, проєктів та програм розвитку. Громадяни мають право здійснювати моніторинг за діяльністю влади у регіональному та локальному вимірах [1, с. 117]. Механізми реалізації окреслених принципів цілісно відображені у законодавстві України (закони «Про інформацію», «Про доступ до публічної інформації», «Про внесення змін до Закону України «Про оборонні закупівлі»). При цьому принцип прозорості не охоплює інформацію, яка належить до категорії таємної. Наявна правова база в певних аспектах не узгоджена із законодавством про державну таємницю та законодавством про звернення громадян [3, с. 35].

Формування правової культури громадян є засадничою умовою ефективного застосування моделі належного врядування в Україні. Високий рівень свідомості, правова компетентність, суспільна активність населення – основні каталізatori впровадження принципів концепції «Good Governance» (участь, верховенство права, прозорість, результативність, підзвітність). Інструмент досягнення окресленої мети – просвітницька робота та залучення громадян до участі в публічній діяльності. Останнє, на думку І. Й. Магновського, формує належний рівень правової культури та сприяє налагодженню консенсусу між інтересами влади та особи, між приватним та державним сектором [4, с. 149].

Практична реалізація механізмів належного врядування в Україні тісно пов'язана з процесом децентралізації. Успішні результати реформи заклали фундамент для демократичних змін у середині країни. Нівелювання пострадянських нашарувань та шаблонів суспільно-політичних відносин, відхід від командно-адміністративних методів управління сформували належні умови для якісних трансформацій у царині публічного управління. На початку 2022 р. на рівні місцевого самоврядування та державного адміністрування спостерігалися певні недоліки пов'язані з питаннями розподілу повноважень, відповідальності та ресурсів між місцевими виборними органами та місцевими органами виконавчої влади [5]. Через російське вторгнення у лютому 2022 р. перебіг реформи призупинено на невизначений час.

Таким чином, беручи до уваги все вище наведене можна дійти висновку, що розвиток механізмів належного врядування в Україні напряду залежить від характеру реалізації основних принципів концепції «Good Governance». Ефективне впровадження можливе за умови комплексних змін, які передбачають реорганізацію системи взаємодії держави та суспільства, запровадження партнерської комунікації, зниження рівня корупції, максимальної відкритості та прозорості публічних інституцій, правової обізнаності та компетенції громадян.

Список використаних джерел:

1. Dnirov O. Principles of good governance in the modern system of Ukrainian administrative law. *Entrepreneurship, economy and law*. 2021. No. 1. P. 114–118. URL: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2021.1.19> (date of access: 11.03.2023).
2. Mazur O., Sokolovska O. Features of implementation of the newest management concepts: regional model of modernization of administrative processes in public authorities in conditions of digital transformation of society. *Public administration aspects*. 2020. Vol. 8, no. 5. P. 107–116. URL: <https://doi.org/10.15421/152099> (date of access: 11.03.2023).
3. Журавель Я. В. Вплив євроінтеграційних процесів на покращення ефективності організації діяльності органів виконавчої влади. *Порівняльно-аналітичне право*. 2020. № 2. С. 34–36.
4. Магновський І. Й. Громадськість як одна із ключових складових здійснення публічної влади в Україні. *Наукові праці Національного університету “Одеська юридична академія”*. 2022. Т. 28. № 29. С. 144–151. URL: <https://doi.org/10.32837/npnuola.v28i29.727> (дата звернення: 11.03.2023).
5. Розвиток місцевої демократії в Україні. *Рада Європи*. URL: http://www.slg-coe.org.ua/wp-content/uploads/2022/07/CEGG-PAD-on-Ukraine-Recovery-Strategy-in-LSG-area_UKR_FINAL.pdf (дата звернення: 11.03.2023).
6. Телешун С., Ситник С., Рейтерович І. Публічна політика в Україні: генерація нових смислів управління в контексті світових викликів (досвід євроінтеграції). *Глобалізований світ: випробування людського буття Міжнародна науково-теоретична конференція* : матеріали Міжнар. науково-практ. конф., м. Житомир, 6–7 жовт. 2017 р. Житомир, 2017. С. 12–18.